

Tomasz Ledworowski

OBYCZAJE I OBRZĘDY ŚWIECKIE
W WOJEWÓDZTWIE BYDGOSKIM

Z problematyki laicyzacji życia społecznego w województwie bydgoskim. Praca zbiorowa.

Wydawca: Zarząd Wojewódzki Towarzystwa Krzewienia Kultury Świeckiej i Wojewódzka Rada Związków Zawodowych w Bydgoszczy, Bydgoszcz 1974, cena zł. 10,-

Okres XXX-lecia Polski Ludowej przyniósł szereg osiągnięć w zakresie laicyzacji życia społecznego. Zabiegi zmierzające do laicyzacji obyczajowości i obrzędowości są integralną częścią ogólnego procesu kształtowania naukowego światopoglądu i moralności socjalistycznej, są ważnym składnikiem tworzenia świeckiego systemu wychowania. Dorobek ideowy VII Plenum KC PZPR z listopada 1972 r., które po raz pierwszy ujęło kompleksowo problemy związane z przygotowaniem młodego pokolenia Polski Ludowej do oczekujących jej zadań w dalszej budowie socjalizmu, stwarza wysoce sprzyjający klimat dla działalności ruchu świeckiego i stanowi podstawę dla programowania jego pracy.

W procesie socjalistycznych przemian ważną rolę odgrywają świeckie obyczaje i obrzędy. Zrobiliśmy już dużo w zakresie tworzenia form obrzędowości i dużo w zakresie form obyczajowości, wyrażających treści współczesnej epoki. Nadszedł już czas do podsumowania dokonanych poczynąń i sformułowania uogólnień i wniosków zmierzających do dalszego rozwoju socjalistycznych obyczajów i obrzędów. Dotychczasowe próby takich podsumowań są, jak dotąd, więcej niż skromne¹. Brak również opracowań z zakresu teoretycznych podstaw socjalistycznej obyczajowości i obrzędowości. Jak słusznie zauważa F.W. Araszkiewicz, "przeszkodą jest przede wszystkim to, że nie dysponujemy jeszcze wystarczająco

jącym materiałem fotograficznym ani opracowaniami szczegółowymi, które umożliwiałyby dokonanie odpowiedniej syntezy i udzielenie odpowiedzi na wiele istotnych pytań z zakresu teoretycznych podstaw socjalistycznej obyczajowości i obrzędowości².

W takim stanie rzeczy należy z uznaniem powitać wydaną przez Zarząd Wojewódzki Towarzystwa Krzewienia Kultury Świeckiej i Wojewódzką Radę Związków Zawodowych pracę "Z problematyki laicyzacji życia społecznego w województwie bydgoskim".

Zespół autorski w składzie: S.Brzozowski, E.Fryckowski, E.Janiszewski, H.Kaja i A.Lemański, podjął ambitną próbę przedstawienia procesów asymilacji przez społeczeństwo byłego województwa bydgoskiego niektórych świeckich obyczajów i obrzędów oraz wynikających stąd wniosków praktycznych dla ich dalszego upowszechniania

Starannie wydana książeczka wprowadza czytelnika w złożoną problematykę świeckich obyczajów i obrzędów i jest równocześnie próbą oceny aktualnego stanu rzeczy na tym odcinku. Recenzowana praca ma charakter wieloaspektowy. Obok części historycznej, dotyczącej laicyzacji ustawodawstwa, dokonano również pewnego uporządkowania pojęć z zakresu laicyzacji oraz interpretacji socjologiczno-psychologicznych, szeregu zjawisk z dziedziny obyczajowości i obrzędowości. Oprócz tego praca pełni również funkcję informacyjno-popularyzacyjną, prezentując szereg praktykowanych już obyczajów i obrzędów świeckich, stanowiąc nawet w pewnym stopniu swoiste *vade mecum* obyczajowo-obrzędowe. Praca inicjuje też szereg nowych rozwiązań i koncepcji w dziedzinie krzewienia kultury świeckiej.

Praca składa się z czterech rozdziałów i osiemnastu aneksów. Rozdział pierwszy omawia podstawowe pojęcia oraz funkcje społeczne obyczajów i obrzędów. Drugi rozdział zawiera podsumowanie i ocenę ćwierćwiecza świeckiej rejestracji stanu cywilnego w województwie bydgoskim. Trzeci rozdział poświęcony jest kształtowaniu się świeckiej obyczajowości w szkole, w organizacjach dziecięcych i młodzieżowych oraz w zakładach pracy. Czwarty rozdział omawia rolę TKKS w kształtowaniu świeckiej obyczajowości i obrzędowości w województwie bydgoskim.

Na szczególną uwagę zasługuje rozdział III zatytułowany "Przegląd niektórych obyczajów i obrzędów świeckich w wojewódz-

twie bydgoskim". Nie jest on suchym przeglądem obyczajów i obrzędów ale zawiera szereg cennych refleksji teoretycznych i metodologicznych, które mogą być wykorzystane przy dalszych pracach badawczych i popularyzatorskich nad tym tematem. Lektura tego jak i pozostałych materiałów, nasuwa jednak pewne uwagi krytyczne. Obok problemów bardzo wnikliwie i głęboko opracowanych znajdują się i takie, które zostały ledwie zasygnalizowane. Odczuwa się między innymi niedosyt przykładów z zakresu obrzędowości organizacji dziecięcych i młodzieżowych, w tym studenckich oraz zakładów pracy. Chciałoby się w tym miejscu zachęcić autorów omawianej publikacji do dalszej pracy nad tematem, do pełniejszego opracowania problematyki kształtowania świeckiej obrzędowości w przedszkolu, szkole podstawowej, średniej i wyższej, w organizacjach społecznych, w zakładach pracy itd.

Niezwykle cenne są zawarte w pracy aneksy. Są to scenariusze takich świeckich obrzędów, jak: zawarcie związku małżeńskiego, uroczystego nadania imienia dziecku, ramowy program uroczystości długoletniego pożycia małżeńskiego, tekst roty ślubowania uczniów przyjętych do I klasy licealnej oraz roty przyrzeczenia absolwentów szkoły średniej, kodeks moralny ucznia klas początkowych, regulamin "Honorowego Wyróżnienia im. Patronów Szkoły" /z VI Liceum Ogólnokształcącego im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich z Bydgoszczy/ oraz wykaz imion najczęściej używanych w Polsce, wykazy utworów muzycznych do wykonywania w czasie różnych uroczystości /opracowane przez Eugeniusza Rogalskiego/, jak również wykaz urzędów stanu cywilnego w województwie bydgoskim i informacje o załatwianiu spraw w urzędzie stanu cywilnego.

Wartość recenzowanej pracy podnosi i to, że jest ona bogato ilustrowana. Zawiera sporo fotogramów i wzorów dokumentów pamiątkowych, urządzenia sal itd.

Prezentując omawianą publikację pragnę wyrazić przekonanie, że będzie ona wykorzystana w szkołach, w pracy ideowo-wychowawczej prowadzonej w zakładach pracy, w działalności rad narodowych i organizacji społecznych oraz przez szeroki aktyw Frontu Jedności Narodu.

Z pewnością będzie też pomocna w pracy Towarzystwa Krzewienia Kultury Świeckiej.

PRZYPISY

1. Pragnę w tym miejscu odnotować publikację Zarządu Wojewódzkiego Towarzystwa Krzewienia Kultury Świeckiej w Opolu pt. *Zorganizowany ruch laicki w Opolu, 1957-1972, Opole 1972*, oraz tegoż wydawcy /wspólnie z Wydziałem Spraw Wewnętrznych Urzędu Wojewódzkiego w Opolu/: *Świeckie obrzędy i obyczaje. Wybrane zagadnienia. Materiały opolskiej konferencji popularnej, Opole 1974. Inicjatywy opolskie w tym zakresie zasługują niewątpliwie na uznanie.*
2. F.W.Araszkiewicz; *Rola socjalistycznej obyczajowości i obrzędowości, Warszawa 1974, s.5.*